

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 29 juni 2023*

”Begäran om förhandsavgörande – Invandringspolitik – Varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning – Direktiv 2003/109/EG – Artikel 9.4 andra stycket, artikel 14.1, artikel 15.4 andra stycket, artikel 19.2 och artikel 22 – Tredjelandsmedborgares rätt till ställning som varaktigt bosatta i en medlemsstat – ’EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta’ som beviljats tills vidare av den första medlemsstaten – Tredjelandsmedborgarens bortavaro från den första medlemsstaten i mer än sex år – Åtföljande förlust av rätten till ställning som varaktigt bosatt – Ansökan om förnyelse av uppehållstillstånd som utfärdats av den andra medlemsstaten med stöd av bestämmelserna i kapitel III i direktiv 2003/109/EG – Den andra medlemsstatens avslag på ansökan på grund av att denna rätt gått förlorad – Villkor”

I de förenade målen C-829/21 och C-129/22,

angående två beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från Hessischer Verwaltungsgerichtshof (förvaltningsöverdomstolen i Hesse, Tyskland) (C-829/21) och Verwaltungsgericht Darmstadt (förvaltningsdomstolen i Darmstadt, Tyskland) (C-129/22), av den 17 december 2021 respektive den 21 februari 2022 som inkom till domstolen den 24 december 2021 respektive den 24 februari 2022, i målen

TE,

RU, företrädd av TE,

mot

Stadt Frankfurt am Main (C-829/21),

och

EF

mot

Stadt Offenbach am Main (C-129/22),

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

* Rättegångsspråk: tyska.

sammansatt av avdelningsordföranden A. Prechal (referent) samt domarna L. Arastey Sahún, F. Biltgen, N. Wahl och J. Passer,

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Europeiska kommissionen, genom A. Katsimerou och H. Leupold, båda i egenskap av ombud, och efter att den 23 mars 2023 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 9.4 andra stycket, artikel 14.1, artikel 15.4 andra stycket och artikel 19.2 i rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (EUT L 16, 2004, s. 44), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/51/EU av den 11 maj 2011 (EUT L 132, 2011, s. 1) (nedan kallat direktiv 2003/109).
- 2 Den ena begäran (mål C-829/21) har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, de ghanesiska medborgarna TE och RU (företrädd av TE), och, å andra sidan, Stadt Frankfurt am Main (staden Frankfurt am Main, Tyskland) angående Stadt Frankfurt am Mains beslut att inte förnya TE:s uppehållstillstånd och att inte utfärda uppehållstillstånd till RU. Den andra begäran (mål C-129/22) har framställts i ett mål mellan den pakistanske medborgaren EF och Stadt Offenbach am Main (staden Offenbach am Main, Tyskland) angående Stadt Offenbach am Mains beslut att inte förnya EFs uppehållstillstånd. Som skäl för besluten angavs att TE och EF, på grund av deras bortavaro från Italien under en period på mer än sex år, hade förlorat den rätt till ställning som varaktigt bosatta som Republiken Italien hade beviljat dem och som intygades genom EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, med giltighet tills vidare.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skälen 4, 6, 10, 11, 17, 21 och 22 i direktiv 2003/109 anges följande:
”(4) Varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares integration i medlemsstaterna är en nyckelfaktor för att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen, vilket är ett av [Europeiska unionens] grundläggande mål enligt fördraget.

...

(6) Det viktigaste kriteriet för att kunna förvärva ställning som varaktigt bosatt bör vara bosättnings tiden inom en medlemsstats territorium. Bosättningen bör ha varit laglig och oavbruten för att vittna om personens förankring i landet. ...

...

(10) Det bör inrättas ett system med förfaranderegler för prövning av ansökningar om ställning som varaktigt bosatt. Dessa förfaranden bör vara effektiva och genomförbara i förhållande till den normala arbetsbelastningen vid medlemsstaternas myndigheter, samt tillåta insyn och vara rättvisa för att ge de berörda personerna adekvat rättssäkerhet. [De bör inte utgöra ett sätt att hindra utövande av rätten till bosättning.]

(11) Ställningen som varaktigt bosatt bör komma till konkret uttryck genom ett uppehållstillstånd, så att personen i fråga snabbt och lätt kan styrka sin rättsliga ställning. ...

...

(17) En harmonisering av villkoren för förvärv av ställning som varaktigt bosatt främjar ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna. ...

...

(21) Den medlemsstat där den varaktigt bosatte avser att utöva sin rätt till bosättning bör kunna kontrollera om personen i fråga uppfyller villkoren för bosättning på dess territorium. ...

(22) För att inte göra det omöjligt att i praktiken utöva rätten till bosättning, bör den varaktigt bosatte åtnjuta samma behandling i den andra medlemsstaten, i enlighet med villkoren i detta direktiv, som i den medlemsstat där han förvärvat ställning som varaktigt bosatt. ...”

4 I artikel 1 i detta direktiv, med rubriken ”Innehåll”, föreskrivs följande:

”I detta direktiv fastställs

a) villkoren för en medlemsstats beviljande och återkallande av ställning som varaktigt bosatt för tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta på dess territorium, inklusive de rättigheter som är förbundna med denna ställning, och

...”

5 Artikel 2 i direktivet har rubriken ”Definitioner”. Punkterna b–d och g i denna artikel har följande lydelse:

”I detta direktiv avses med

...

b) *varaktigt bosatt*: tredjelandsmedborgare som har ställning som varaktigt bosatt i enlighet med artiklarna 4–7,

c) *första medlemsstat*: den medlemsstat som först beviljade tredjelandsmedborgaren ställning som varaktigt bosatt,

d) *andra medlemsstat*: andra medlemsstater än den som först beviljade tredjelandsmedborgaren ställning som varaktigt bosatt och där den varaktigt bosatte utövar sin rätt till bosättning,

...

g) *[EU]-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta*: uppehållstillstånd som utfärdas av den berörda medlemsstaten när en sökande förvärvat ställning som varaktigt bosatt.”

6 Kapitel II i direktivet, som innefattar artiklarna 4–13, innehåller en rad bestämmelser angående ställning som varaktigt bosatt i en medlemsstat, särskilt vad gäller beviljande och förlust av sådan ställning.

7 Artikel 8 i nämnda direktiv har rubriken ”[EU]-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta”. I punkterna 1 och 2 i denna artikel föreskrivs följande:

”1. Ställning som varaktigt bosatt skall vara permanent om inte annat följer av artikel 9.

2. Medlemsstaterna skall till en varaktigt bosatt utfärda ett [EU]-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Tillståndet skall gälla i minst fem år. Det skall, i förekommande fall på ansökan, förnyas automatiskt när det löper ut.”

8 Följande anges i artikel 9 i direktivet, som har rubriken ”Återkallande eller förlust av ställning som varaktigt bosatt”:

”1. Varaktigt bosatta skall inte längre ha rätt att behålla ställning som varaktigt bosatta i följande fall:

...

c) Vid bortovaro från [unionens] territorium under en period om tolv månader i följd.

...

4. En varaktigt bosatt person som varit bosatt i en annan medlemsstat i enlighet med kapitel III skall inte längre ha rätt att behålla sin ställning som varaktigt bosatt som förvärvats i den första medlemsstaten om en sådan ställning beviljats i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 23.

Efter sex års bortovaro från territoriet för den medlemsstat som beviljade ställning som varaktigt bosatt, skall den berörda personen under inga omständigheter längre ha rätt att behålla sin ställning som varaktigt bosatt i den medlemsstaten.

Med avvikelse från det andra stycket får den berörda medlemsstaten fastställa att den varaktigt bosatta personen av särskilda skäl får behålla sin ställning i den medlemsstaten vid bortovaro under en period som överstiger sex år.

5. När det gäller de fall som avses i punkt 1 c och i punkt 4 får de medlemsstater som har beviljat ställning som varaktigt bosatt föreskriva ett förenklat förfarande för att återfå denna ställning.

Detta förfarande skall särskilt tillämpas på personer som har varit bosatta i en annan medlemsstat på grund av studier.

Villkoren och förfarandet för att återfå ställning som varaktigt bosatt skall fastställas i den nationella lagstiftningen.

6. Återkallande eller förlust av ställning som varaktigt bosatt får aldrig grunda sig på att ett [EU]-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta har löpt ut.

...”

9 Kapitel III i direktiv 2003/109, med rubriken ”Bosättning i andra medlemsstater”, innehåller artiklarna 14–23.

10 I artikel 14.1 i direktiv 2003/109 föreskrivs följande:

”Varaktigt bosatta skall ha rätt att bosätta sig i andra medlemsstater än den som beviljade ställning som varaktigt bosatt under längre tid än tre månader förutsatt att villkoren i detta kapitel är uppfyllda.”

11 Artikel 15 i direktivet, med rubriken ”Villkor för bosättning i en annan medlemsstat”, har följande lydelse:

”1. Så snart som möjligt och senast tre månader efter inresan i den andra medlemsstaten skall varaktigt bosatta lämna in en ansökan om uppehållstillstånd hos den berörda medlemsstatens behöriga myndigheter.

...

2. Medlemsstaterna får anmoda de berörda personerna att visa upp bevis

a) på stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att de skall kunna försörja sig själva och sina familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten. ...

...

4. Ansökan skall åtföljas av dokumentation, som skall fastställas i den nationella lagstiftningen, som visar att de berörda personerna uppfyller villkoren i fråga samt av uppehållstillståndet som varaktigt bosatt och giltig resehandling eller bestyrkta kopior av resehandling.

Den dokumentation som avses i det första stycket får även inbegripa dokumentation som rör lämplig bostad.

...”

12 I artikel 19 i direktiv 2003/109, vars rubrik lyder ”Prövning av ansökan om och utfärdande av uppehållstillstånd”, föreskrivs följande i punkt 2:

”Om villkoren i artiklarna 14, 15 och 16 är uppfyllda skall den andra medlemsstaten, om inget annat föreskrivs i bestämmelserna om allmän ordning, säkerhet och hälsa i artiklarna 17 och 18, utfärda ett förnybart uppehållstillstånd åt den varaktigt bosatte. Detta uppehållstillstånd skall, efter ansökan om

så erfordras, förnyas när det går ut. Den andra medlemsstaten skall underrätta den första medlemsstaten om sitt beslut.”

- 13 Artikel 20 i samma direktiv, med rubriken ”Förfarandegarantier”, har följande lydelse:

”1. Beslut om avslag på en ansökan om uppehållstillstånd skall vara vederbörligen motiverat. Den berörda tredjelandsmedborgaren skall underrättas om beslutet enligt förfarandena för detta i den nationella lagstiftningen. Av beslutet skall framgå vilka möjligheter som finns att överklaga och inom vilken tid överklagande kan göras.

...

2. Om ansökan om uppehållstillstånd avslås eller om uppehållstillståndet återkallas eller inte förnyas, skall den berörda personen ha rätt att ansöka om rättslig prövning i den berörda medlemsstaten.”

- 14 Artikel 22 i direktiv 2003/109 har rubriken ”Återkallande av uppehållstillståndet och återtagandeskyldighet”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”Till dess att tredjelandsmedborgare har uppnått ställning som varaktigt bosatta får den andra medlemsstaten vägra förnya eller återkalla uppehållstillståndet samt, i enlighet med förfarandena i den nationella lagstiftningen, inklusive förfaranden för utvisning, ålägga varaktigt bosatta och familjemedlemmar att lämna dess territorium i följande fall:

...

b) Om villkoren i artiklarna 14, 15 och 16 inte längre uppfylls.

...”

Tysk rätt

- 15 2 § i Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (lag om utlänningars vistelse, förvärvsarbete och integration i Tyskland) av den 30 juli 2004 (BGBl. 2004 I, s. 1950), i den lydelse som är tillämplig i de nationella målen (nedan kallad AufenthG), har rubriken ”Definitioner”. I punkt 4 i den paragrafen föreskrivs följande:

”Kravet på en lämplig bostad motsvarar den nivå som anses tillräcklig för en person som söker en offentligt subventionerad hyresbostad. ...”

- 16 5 § punkt 1 led 1 AufenthG föreskriver att beviljandet av uppehållstillstånd i regel förutsätter att sökanden förfogar över medel för försörjningen

- 17 Enligt 9a § punkt 2 led 6 i samma lag ska EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta utfärdas för en utlänning endast om vederbörande förfogar över en lämplig bostad för sig och sin familj som lever i familjegemenskap med honom eller henne.

- 18 38a § AufenthG har rubriken ”Uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i andra medlemsstater i Europeiska unionen”. I första punkten i den paragrafen föreskrivs följande:
”Uppehållstillstånd ska utfärdas för en utlänning med ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-medlemsstat om denne önskar vistas mer än 90 dagar i Tyskland. ...”
- 19 I 51 § punkt 9 första stycket led 4 AufenthG föreskrivs att ett av tyska myndigheter beviljat EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ska upphöra att gälla endast om utlänningen vistas utanför Tyskland i sex år.
- 20 I 52 § punkt 6 AufenthG stadgas att ett uppehållstillstånd som har utfärdats med stöd av 38a § i samma lag ska återkallas om utlänningen förlorar sin ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-medlemsstat.

Målen vid de nationella domstolarna och tolkningsfrågorna

Mål C-829/21

- 21 TE, som är ghanansk medborgare, reste in i Tyskland från Italien den 3 september 2013.
- 22 Hon innehar ett i Italien utfärdat EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta med påskrifterna ”*illimitata*” ([giltigt] tills vidare) och ”*Soggiornante di Lungo Periodo – [UE]*” (varaktigt bosatt – [EU]).
- 23 Den 5 december 2013 utfärdade Ausländerbehörde der Stadt Offenbach (utlänningsmyndigheten i staden Offenbach, Tyskland), som var behörig vid den aktuella tidpunkten, med stöd av 38a § AufenthG ett uppehållstillstånd för TE med en giltighetstid av ett år.
- 24 Den 5 augusti 2014 födde TE ett barn, RU. Eftersom RU led av ett mycket allvarligt hjärtfel och behövde genomgå olika operationer och uppföljande undersökningar, var TE tvungen att sluta förvärvsarbete. I denna situation tvingades TE utnyttja sociala förmåner för att kunna tillgodose sin familjs behov.
- 25 Genom beslut av utlänningsmyndigheten i staden Offenbach den 30 januari 2015 avslogs TE:s och RU:s ansökningar om förnyelse respektive utfärdande av uppehållstillstånd, vilka hade ingetts den 12 november 2014. Som skäl för besluten angavs att det saknades garantier för att TE och RU förfogade över medel för sin försörjning och att kravet i 5 § punkt 1 led 1 AufenthG därför inte var uppfyllt. De anmodades att lämna Tyskland vid äventyr av att annars utvisas till Republiken Italien (TE) respektive Republiken Ghana (RU).
- 26 TE:s och RU:s överklaganden ogillades av Verwaltungsgericht Frankfurt am Main (Förvaltningsdomstolen i Frankfurt am Main, Tyskland) genom dom av den 20 november 2015.
- 27 TE och RU begärde prövningstillstånd vid den hänskjutande domstolen, Hessischer Verwaltungsgerichtshof (Förvaltningsöverdomstolen i Hessen, Tyskland).

- 28 Genom beslut av den 11 mars 2016 beviljade den domstolen prövningstillstånd och beslutade att överklagandet kunde upptas till sakprövning. Som skäl angav nämnda domstol att det framstod som högst oklart huruvida domen från första instans var välgrundad, med tanke på RU:s omfattande medicinska behov, som enligt dess uppfattning skulle kunna motivera ett undantag från huvudregeln i 5 § punkt 1 led 1 AufenthG.
- 29 Målet vid den hänskjutande domstolen var sedan vilande från och med den 1 november 2017.
- 30 Målets handläggning återupptogs den 7 september 2020 på initiativ av staden Frankfurt am Main, som då blivit motpart i målet. Staden Frankfurt am Main, gjorde därvid gällande att det inte längre var möjligt att bevilja TE uppehållstillstånd med stöd av 38a § AufenthG. Det hade nämligen gått mer än sex år sedan hon var bosatt i Italien och därför hade hon inte längre ställning som varaktigt bosatt. Enligt staden Frankfurt am Main är det inte heller möjligt att utfärda uppehållstillstånd för TE med stöd av 9a § AufenthG, eftersom hon och RU bor i en lägenhet som finansieras av socialförvaltningen, vilken inte kan anses utgöra en ”lämplig bostad” i den mening som avses i den bestämmelsen.
- 31 Mot denna bakgrund beslutade Hessischer Verwaltungsgerichtshof (Förvaltningsöverdomstolen i Hessen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

- ”1) Är 38a § punkt 1 AufenthG – vilken enligt nationell rätt ska tolkas så, att en varaktigt bosatt som flyttar vidare måste ha ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten även vid den tidpunkt då hans eller hennes uppehållstillstånd förnyas – förenlig med artikel 14 och följande artiklar i direktiv 2003/109, i vilka det enbart föreskrivs att en varaktigt bosatt har rätt att vistas i mer än tre månader på andra medlemsstaters territorium än den medlemsstat som har beviljat honom eller henne ställning som varaktigt bosatt, om de villkor som i övrigt har fastställts i kapitel III i direktivet är uppfyllda?
- 2) Har utlänningsmyndigheten enligt artikel 14 och följande artiklar i direktiv 2003/109 rätt att, när beslut fattas om en ansökan om förnyelse enligt 38a § punkt 1 AufenthG, om de övriga villkoren för en tidsbegränsad förnyelse är uppfyllda och den utländska medborgaren i synnerhet har fasta och regelbundna inkomster, fastställa att den utländska medborgaren i enlighet med artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109 under tiden har förlorat sin ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten, det vill säga efter det att han eller hon flyttat till den andra medlemsstaten, och därmed förlorat sina rättigheter? Är den tidpunkt som är avgörande för beslutet tidpunkten för det senaste myndighetsbeslutet eller det senaste domstolsavgörandet?
- 3) Om frågorna 1 och 2 besvaras nekande:

Har den varaktigt bosatta personen bevisbördan för att hans eller hennes uppehållsrätt som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten inte har upphört att gälla?

Om ovanstående fråga besvaras nekande: Har en nationell domstol eller en nationell myndighet rätt att kontrollera huruvida det uppehållstillstånd som den varaktigt bosatta personen har beviljats med giltighet tills vidare har upphört att gälla, eller skulle detta strida mot den unionsrättsliga principen om ömsesidigt erkännande av myndighetsbeslut?

- 4) Kan en tredjelandsmedborgare, som har uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, vilket har beviljats tills vidare, och som har rest in i Tyskland från Italien och har fasta och regelbundna inkomster, klandras för att hon inte har styrkt att hon har en lämplig bostad, trots att Förbundsrepubliken Tyskland inte har använt sig av bemyndigandet enligt artikel 15.4 andra stycket i direktiv 2003/109 och det har blivit nödvändigt att anvisa henne en subventionerad bostad endast av den anledningen att inget barnbidrag betalas ut till henne så länge som hon inte har något uppehållstillstånd enligt 38a § AufenthG?”

Mål C-129/22

- 32 EF, som är pakistansk medborgare, reste in i Tyskland från Italien den 1 april 2014.
- 33 Han innehar ett i Italien utfärdat EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta med påskriftena ”*illimitata*” ([giltigt] tills vidare) och ”*Soggiornante di Lungo Periodo – [UE]*” (varaktigt bosatt – [EU]).
- 34 Den 10 juli 2014 utfärdade Ausländerbehörde des Landkreises Offenbach (utlänningsmyndigheten i storkommunen Offenbach, Tyskland), som var behörig vid den aktuella tidpunkten, med stöd av 38a § AufenthG ett uppehållstillstånd för EF med en giltighetstid av ett år.
- 35 Uppehållstillståndet förnyades sedan löpande, senast den 28 maj 2019 av staden Offenbach am Main som då blivit behörig. Detta tillstånds sista giltighetsdag var den 13 juli 2021.
- 36 Den ansökan om förnyelse av uppehållstillståndet enligt 38a § AufenthG som EF gav in den 17 mars 2021 avslogs emellertid genom beslut av denna stad den 27 april 2021. Avslaget motiverades huvudsakligen med att EF hade förlorat sin ställning som varaktigt bosatt på grund av att han inte hade varit bosatt i Italien på mer än sex år.
- 37 Den 6 maj 2021 överklagade EF det beslutet till Verwaltungsgericht Darmstadt (Förvaltningsdomstolen i Darmstadt, Tyskland), som är hänskjutande domstol i målet vid EU-domstolen, och yrkade därvid bland annat att staden Offenbach am Main skulle föreläggas att förnya hans uppehållstillstånd i enlighet med 38a § AufenthG.
- 38 Mot denna bakgrund beslutade Verwaltungsgericht Darmstadt (Förvaltningsdomstolen i Darmstadt) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
- ”1) Kan en tredjelandsmedborgare som av en första medlemsstat (i det nu aktuella fallet Republiken Italien) har beviljats ställning som varaktigt bosatt enligt direktiv 2003/109 begära att den andra medlemsstaten (i det nu aktuella fallet Förbundsrepubliken Tyskland) förlänger ett uppehållstillstånd som denne beviljats för att genomföra artikel 14 och följande artiklar i direktiv 2003/109, utan att styrka att ställningen som varaktigt bosatt fortsätter gälla?

Om frågan ska besvaras nekande:

- 2) Ska ställningen som varaktigt bosatt i den andra medlemsstaten anses fortsätta gälla endast av det skälet att tredjelandsmedborgaren innehar ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som utfärdats med giltighet tills vidare av den första medlemsstaten, fastän denne inte har varit bosatt i den medlemsstat som beviljat honom denna ställning på sex år?

Om frågan ska besvaras nekande:

3. Är den andra medlemsstaten behörig att i samband med förnyelsen av uppehållstillståndet pröva huruvida det föreligger en förlust av ställningen som varaktigt bosatt enligt artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109 och i förekommande fall neka en förnyelse, eller ankommer det på den första medlemsstaten att fastställa om det föreligger en senare förlust av denna ställning?

Om frågan ska besvaras jakande:

- 4) Krävs det i sådana fall ett införlivande med nationell rätt för en prövning av grunden till förlust i artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109/EG, där de rekvisit som leder till en förlust av ställningen som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten specificeras, eller är det tillräckligt att det i nationell lagstiftning utan konkret hänvisning till det direktivet föreskrivs att den andra medlemsstaten får neka uppehållstillstånd 'om utlänningsen förlorar sin ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-medlemsstat'?"
- 39 EU-domstolens ordförande har genom beslut av den 8 november 2022 förenat målen C-829/21 och C-129/22 vad gäller den eventuella muntliga delen av förfarandet och domen.

Prövning av tolkningsfrågorna

De tre första frågorna i målen C-829/21 och C-129/22

- 40 De hänskjutande domstolarna i målen C-829/21 och C-129/22 har ställt de tre första frågorna, som ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida direktiv 2003/109 ska tolkas så, att en medlemsstat får avslå en ansökan om förnyelse av ett uppehållstillstånd som den har beviljat en tredjelandsmedborgare med stöd av bestämmelserna i kapitel III i detta direktiv, med hänvisning till det skäl som anges i artikel 9.4 andra stycket i samma direktiv, det vill säga att tredjelandsmedborgaren – på grund av dennes bortavaro i mer än sex år från den medlemsstat som beviljade vederbörande ställning som varaktigt bosatt – har förlorat rätten till denna ställning i den medlemsstaten och, om så är fallet, vilka villkor som gäller för ett sådant avslagsbeslut.
- 41 EU-domstolen konstaterar att det för det första följer av artikel 14.1 i direktiv 2003/109 att rätten till ställning som varaktigt bosatt i den "första medlemsstaten", i den mening som avses i artikel 2 c i direktivet, är ett villkor som måste vara uppfyllt av en tredjelandsmedborgare som, med stöd av ett uppehållstillstånd utfärdat i enlighet med bestämmelserna i kapitel III i direktivet, önskar bosätta sig i den "andra medlemsstaten", i den mening som avses i artikel 2 d i direktivet. Artikel 19.2 i samma direktiv bekräftar förekomsten av ett sådant villkor.
- 42 I artikel 22 i direktiv 2003/109 bekräftas att detta villkor även måste vara uppfyllt för att den berörda personen ska kunna få ett sådant uppehållstillstånd förnyat i den andra medlemsstaten, eftersom denna medlemsstat, i enlighet med artikel 22.1 b, får besluta att inte förnya nämnda tillstånd när villkoren i artiklarna 14–16 i direktivet inte längre är uppfyllda.
- 43 Det framgår dessutom av artikel 15 i direktiv 2003/109 att medlemsstaterna, till skillnad från vad gäller de övriga villkor som anges i denna bestämmelse, inte får göra undantag från det villkor som avses i punkt 41 ovan.

- 44 Att detta villkor är tvingande följer av att uppehållsrätten i den andra medlemsstaten, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 41 i sitt förslag till avgörande, är en rättighet som härrör från rätten till ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten.
- 45 Härav följer att om den andra medlemsstaten, i samband med handläggningen av en ansökan om förnyelse av ett uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktiv 2003/109, konstaterar att den berörda tredjelandsmedborgaren har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten på grund av att vederbörande, i enlighet med vad som anges i artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109, har varit borta från den första medlemsstaten i mer än sex år, så utgör detta ett hinder för en sådan förnyelse.
- 46 Såsom bekräftas av skäl 21 i direktiv 2003/109 ankommer det för det andra, inom ramen för det system som inrättats genom detta direktiv, på den andra medlemsstaten, i vilken tredjelandsmedborgaren önskar bosätta sig med stöd av sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten, att kontrollera om tredjelandsmedborgaren uppfyller villkoren för beviljande eller förnyelse av uppehållstillstånd, däribland villkoret i artikel 14.1 i direktivet att han eller hon faktiskt har denna rätt i den första medlemsstaten.
- 47 Vid en sådan prövning kan den andra medlemsstaten således behöva kontrollera huruvida den berörda tredjelandsmedborgaren har förlorat rätten till nämnda ställning på grund av det skäl som avses i artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109.
- 48 En sådan prövning kan, i förekommande fall, leda till att den andra medlemsstaten konstaterar att den berörda tredjelandsmedborgaren har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt och till att den följaktligen beslutar, i enlighet med artikel 22.1 b i direktiv 2003/109, att inte förnya hans eller hennes uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktivet. Det är emellertid endast den första medlemsstaten som får återkalla denna ställning och EU-uppehållstillståndet för varaktigt bosatta och som, i förekommande fall, får använda sig av det förenklade förfarande för återfående av denna ställning som medlemsstaterna enligt artikel 9.5 i direktivet är skyldiga att inrätta.
- 49 För det tredje, vad gäller den tidpunkt som har betydelse vid den andra medlemsstatens prövning av huruvida villkoret i artikel 14.1 i direktiv 2003/109 för förnyelse av ett uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktivet är uppfyllt, kan vid första anblicken tre tidpunkter vara aktuella.
- 50 Såsom generaladvokaten har anfört, i huvudsak, i punkt 46 i sitt förslag till avgörande, skulle den relevanta tidpunkten kunna vara antingen den dag då ansökan om förnyelse av uppehållstillståndet gavs in, eller en senare tidpunkt före dagen för det administrativa beslutet avseende denna ansökan, eller en ännu senare tidpunkt, som kan infalla mellan dagen då ett överklagande till domstol av förvaltningsbeslutet om avslag på ansökan inges och dagen då domstolsavgörandet meddelas, till exempel, såsom den hänskjutande domstolen i mål C-829/21 har angett, dagen för den senaste muntliga förhandlingen.
- 51 Emellertid kan det enda relevanta datumet för prövningen av villkoret i artikel 14.1 i direktiv 2003/109 vara det datum då den berörda tredjelandsmedborgaren lämnade in sin ansökan om förnyelse av uppehållstillståndet med stöd av bestämmelserna i kapitel III i direktivet.

- 52 Att medge att medlemsstaterna vid en sådan prövning har möjlighet att ta fasta på en senare tidpunkt, som infaller under ett domstols- eller förvaltningsförfarande, skulle strida mot principerna om likabehandling och rättssäkerhet. Ett bifall till en sådan ansökan om förnyelse av uppehållstillstånd skulle nämligen kunna bli avhängigt av omständigheter som inte kan tillskrivas sökanden själv, utan huvudsakligen de nationella myndigheterna eller domstolarna, såsom den skyndsamhet med vilken ansökan handläggs eller ett överklagande av ett beslut om avslag på ansökan avgörs (se, analogt, dom av den 16 juli 2020, État belge (Familjeåterförening – Underårigt barn), C-133/19, C-136/19 och C-137/19, EU:C:2020:577, punkt 42).
- 53 Det ska i detta sammanhang understrykas, och det framgår även av skäl 10 i direktiv 2003/109, att unionslagstiftaren, inom ramen för förfarandereglererna för prövning av en ansökan om ställning som varaktigt bosatt, har avsett att tillförsäkra berörda tredjelandsmedborgare adekvat rättssäkerhet.
- 54 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 55 och 56 i sitt förslag till avgörande gäller emellertid att för det fall den andra medlemsstaten finner att rätten till ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten har upphört att gälla under tiden för det domstols- eller förvaltningsförfarande som rör ansökan om förnyelse – till exempel på grund av att den tidsgräns på sex år som anges i artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109 har passerats – finns det inget som hindrar den medlemsstaten från att fatta ett nytt beslut på denna grund och neka förnyelse av uppehållstillståndet, eller återkalla detta med tillämpning av artikel 22 i direktivet.
- 55 För det fjärde, vad gäller bevisbördan för att det villkor som avses i punkt 41 ovan är uppfyllt, så att ett uppehållstillstånd ska kunna utfärdas eller förnyas med stöd av bestämmelserna i kapitel III i direktiv 2003/109, ankommer det, som princip, på den berörda tredjelandsmedborgaren som har ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten att styrka detta.
- 56 Det följer likväl av artikel 15.4 första stycket i direktiv 2003/109, jämförd med skäl 11 i samma direktiv, att det för att fastställa att detta villkor är uppfyllt i princip räcker med att tredjelandsmedborgaren, för den andra medlemsstaten, företer det EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som han eller hon innehar och som utfärdats av den första medlemsstaten i enlighet med artikel 8.2 i detta direktiv. Ett sådant tillstånd, om det är giltigt, gör det nämligen möjligt för denne medborgare att snabbt och lätt styrka sin rätt till ställning som varaktigt bosatt och den stadigvarande karaktären av denna rättighet. Innehavet av ett sådant giltigt tillstånd innebär således att det kan presumeras att tredjelandsmedborgaren fortfarande har rätt till nämnda ställning.
- 57 EU-domstolen har redan slagit fast att det följer av artikel 2 b jämförd med artikel 14.1 i direktiv 2003/109 att ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i princip ger innehavaren rätt att bosätta sig i andra medlemsstater än den som beviljade ställning som varaktigt bosatt under längre tid än tre månader (dom av den 17 juli 2014, Tahir, C-469/13, EU:C:2014:2094, punkt 42).
- 58 Enligt artikel 9.6 i direktiv 2003/109 gäller dessutom, omvänt, att återkallande eller förlust av ställning som varaktigt bosatt aldrig får grunda sig på att ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta har löpt ut, vilket åskådliggör den deklaratoriska karaktären av ett sådant uppehållstillstånd.

- 59 I förevarande fall är det utrett att både TE och EF, i den första medlemsstaten, det vill säga Republiken Italien, innehar EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta med giltighet tills vidare, vilket innebär att de alltså gäller. Det måste därför presumeras, till deras fördel, att de fortfarande har rätt till ställning som varaktigt bosatta i denna medlemsstat.
- 60 Skyldigheten för den andra medlemsstaten att utgå från en sådan presumtion vid handläggningen av en ansökan om uppehållstillstånd eller om förnyelse av ett sådant tillstånd ligger i linje med den anda av ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna som, såsom anges i skäl 17 i direktiv 2003/109, främjas av den harmonisering av villkoren för förvärv av ställning som varaktigt bosatt som direktivet syftar till att uppnå.
- 61 Det ska för det femte förtydligas att denna presumtion går att motbevisa.
- 62 Med hänsyn till att ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta har en deklatorisk karaktär, såsom påpekats i punkt 58 ovan, kan den andra medlemsstaten – även om den berörda tredjelandsmedborgaren för denna medlemsstat kan visa upp ett sådant giltigt tillstånd – finna anledning att vid handläggningen av en ansökan om förnyelse av ett uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktiv 2003/109, sätta i fråga om den berörda medborgaren fortfarande har rätt till ställning som varaktigt bosatt mot bakgrund av att något av de i artikel 9 i direktivet angivna skälen för förlust av denna ställning eventuellt föreligger.
- 63 Detta förutsätter emellertid att den andra medlemsstaten kan konstatera att det finns tillräckligt konkreta och samstämmiga indicier på att ett av dessa skäl kan vara tillämpligt i det fall som den har att pröva.
- 64 Vad särskilt gäller det skäl som avses i artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109, kan en indikation på att det skett en sådan förlust som berättigar den andra medlemsstaten att kontrollera om rätten till denna ställning består, vara att det vid tidpunkten för den berörda personens ansökan har förflutit mer än sex år sedan han eller hon reste in i den andra medlemsstaten eller erhöll sitt första uppehållstillstånd i den medlemsstaten enligt bestämmelserna i kapitel III i detta direktiv.
- 65 För det sjätte är den andra medlemsstaten, när det föreligger sådana indikationer, skyldig att utföra ytterligare två typer av kontroller när det specifikt gäller det skäl för förlust av ställning som varaktigt bosatt som föreskrivs i artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109.
- 66 I ett första skede måste den andra medlemsstaten, för att avgöra om ovannämnda bestämmelse är tillämplig, beakta den omständigheten att varje tillfälle då vederbörande vistats fysiskt inom den första medlemsstaten under sexårsperioden räknas. Även om den sammanlagda vistelsen under denna period endast uppgår till några dagar räcker detta för att förhindra att vederbörande förlorar sin ställning som varaktigt bosatt (se analogt, vad gäller artikel 9.1 c i direktiv 2003/109, dom av den 20 januari 2022, Landeshauptmann von Wien (Förlust av ställning som varaktigt bosatt), C-432/20, EU:C:2022:39, punk 47).
- 67 En sådan tolkning av artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109 grundar sig på det krav som redan framhållits i punkt 53 ovan och som innebär att tredjelandsmedborgaren, inom ramen för förfarandereglererna för prövning av en ansökan om ställning som varaktigt bosatt, ska tillförsäkras en adekvat rättssäkerhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 januari 2022, Landeshauptmann von Wien (Förlust av ställning som varaktigt bosatt), C-432/20, EU:C:2022:39, punkterna 38–40).

- 68 Om tredjelandsmedborgaren vistas i den första medlemsstaten under den sexårsperiod som avses i denna bestämmelse, även under mycket korta perioder, får detta således till följd att den frist som fastställs i denna bestämmelse avbryts och att en ny sexårig frist börjar löpa varje gång vederbörande lämnar den första medlemsstaten.
- 69 Det ankommer således på den andra medlemsstaten att, i samband med prövningen av en ansökan om förnyelse av ett uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktiv 2003/109, själv pröva huruvida det föreligger omständigheter som gör att den kan sluta sig till att den sexårsperiod som avses i artikel 9.4 andra stycket i direktivet hade löpt ut vid den tidpunkt då den berörda personen lämnade in sin ansökan. Om så är fallet ska den medlemsstaten underrätta honom eller henne om detta och samtidigt upplysa vederbörande om det förhållandet att fristen kan ha avbrutits och att en ny sexårsfrist kan ha börjat löpa, för det fall vederbörande under denna tid återigen har vistats i den första medlemsstaten.
- 70 Om den berörda tredjelandsmedborgaren gör gällande ett sådant avbrott, ska den andra medlemsstaten anmoda vederbörande att lägga fram bevisning till styrkande av sin vistelse i den första medlemsstaten under nämnda sexårsperiod, även om denna vistelse endast varade några dagar.
- 71 Därefter, om det framgår av den andra medlemsstatens kontroller att den berörda tredjelandsmedborgaren har varit borta från den första medlemsstaten under en period på mer än sex år, ska den andra medlemsstaten, i enlighet med artikel 9.4 tredje stycket i direktiv 2003/109, i ett andra skede kontrollera om den första medlemsstaten i sin lagstiftning har utnyttjat möjligheten enligt denna bestämmelse att, med avvikelse från artikel 9.4 andra stycket i direktivet, föreskriva att den varaktigt bosatta personen "av särskilda skäl" behåller sin ställning i denna medlemsstat "vid bortovaro under en period som överstiger sex år" och, om så är fallet, kontrollera om det föreligger ett sådant särskilt skäl i det fall den har att pröva.
- 72 När det gäller dessa två typer av kontroller ska den andra medlemsstaten kontakta den första medlemsstaten för att begära bistånd, om dessa kontroller kräver tillgång till upplysningar som endast den sistnämnda medlemsstaten kan ha tillgång till.
- 73 Det ska i detta hänseende erinras om att i förhållandena mellan medlemsstaterna ska principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 FEU beaktas. Enligt denna princip är medlemsstaterna allmänt och således bland annat i de situationer som regleras av direktiv 2003/109 skyldiga att respektera och bistå varandra när de fullgör de uppgifter som följer av fördragen.
- 74 Det är först efter dessa kontroller och mot bakgrund av en bedömning av samtliga relevanta omständigheter som den andra medlemsstaten, i förekommande fall, och endast med avseende på förfarandet för prövning av ansökan om förnyelse av ett uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktiv 2003/109, kan dra slutsatsen att den berörda tredjelandsmedborgaren, vid tidpunkten för inlämnandet av ansökan, i enlighet med artikel 9.4 andra stycket i direktivet, inte längre hade rätt till ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten och av detta skäl kan neka att förnya uppehållstillståndet med stöd av artikel 22.1 b i samma direktiv.
- 75 Mot bakgrund av det ovan anförda ska de tre första frågorna i målen C-829/21 och C-129/22 besvaras enligt följande. Direktiv 2003/109, och mer specifikt artikel 22.1 b däri, ska tolkas så, att en medlemsstat får neka att förnya ett uppehållstillstånd som den har beviljat en tredjelandsmedborgare med stöd av bestämmelserna i kapitel III i direktivet om

tredjelandsmedborgaren, i enlighet med det skäl som anges i artikel 9.4 andra stycket, har varit borta i mer än sex år från den medlemsstat som beviljade honom eller henne ställning som varaktigt bosatt och om sistnämnda medlemsstat har valt att inte utnyttja den möjlighet som föreskrivs i artikel 9.4 tredje stycket, eftersom tredjelandsmedborgaren då har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i samma medlemsstat, under förutsättning att sexårsfristen har löpt ut senast den dag då ansökan om förnyelse av nämnda tillstånd lämnades in och att tredjelandsmedborgaren dessförinnan har fått möjlighet att lägga fram bevis för eventuella vistelser i medlemsstaten under denna period.

Den fjärde frågan i mål C-129/22

- 76 Den hänskjutande domstolen i mål C-129/22 har ställt sin fjärde fråga för att få klarhet i huruvida artikel 9.4 andra stycket och artikel 22.1 b i direktiv 2003/109 ska tolkas så, att den andra medlemsstaten på ett korrekt sätt har införlivat dessa bestämmelser med sin nationella lagstiftning när den genomfört dem i två olika lagbestämmelser och därvid låtit den första bestämmelsen återge det skäl som medför förlust av den rätt till ställning som varaktigt bosatt som avses i artikel 9.4 andra stycket i detta direktiv, och i den andra bestämmelsen föreskrivit att ett uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktivet ska återkallas om den berörda tredjelandsmedborgaren har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i den medlemsstat som beviljat den, utan att denna bestämmelse innehåller någon konkret hänvisning till något av de skäl för förlust av nämnda rätt som anges i artikel 9 i samma direktiv.
- 77 Det framgår av EU-domstolens praxis att införlivandet med nationell rätt av sådana unionsbestämmelser som artikel 9.4 andra stycket och artikel 22.1 b i direktiv 2003/109 ska ske på ett sådant sätt att de genomförs genom bestämmelser som är så tydliga, precisa och klara att kravet på rättssäkerhet uppfylls (se, analogt, dom av den 24 april 2012, Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punkt 87, och dom av den 3 september 2020, Subdelegación del Gobierno en Barcelona (Varaktigt bosatta), C-503/19 och C-592/19, EU:C:2020:629, punkterna 36 och 37).
- 78 Vad särskilt gäller artikel 22.1 b i direktiv 2003/109 följer det även av denna rättspraxis att den berörda medlemsstaten, om det visar sig att så inte är fallet, inte kan göra gällande denna bestämmelse för att avslå en tredjelandsmedborgares ansökan om förnyelse av ett uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktiv 2003/109.
- 79 Artikel 22.1 b införlivas emellertid i enlighet med de krav på tydlighet, precision och klarhet som avses i den rättspraxis som anges i punkt 77 ovan när det sker genom en sådan nationell bestämmelse som den i 52 § punkt 6 AufenthG, i vilken det föreskrivs att ett uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktivet ska återkallas om den berörda tredjelandsmedborgaren förlorar sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i en annan medlemsstat, även om denna nationella bestämmelse inte uttryckligen hänvisar till de skäl för förlust av nämnda ställning som föreskrivs i artikel 9 i direktiv 2003/109.
- 80 Det framgår nämligen entydigt av en dylik nationell bestämmelse att ett sådant uppehållstillstånd återkallas av den andra medlemsstaten om den berörda personen har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i den medlemsstat som beviljat honom eller henne denna rätt.
- 81 Dessutom kan den omständighet som anges i denna nationella bestämmelse och som gör det möjligt för den andra medlemsstaten att motivera en sådan återkallelse, det vill säga att den berörda tredjelandsmedborgaren har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i den första

medlemsstaten, förstås som en hänvisning till de olika skäl för förlust av denna rätt som föreskrivs i artikel 9 i direktiv 2003/109, eftersom den medlemsstat som har beviljat denna rätt endast kan återkalla den på någon av dessa grunder.

- 82 Det kan i övrigt konstateras att artikel 9.4 andra stycket i direktiv 2003/109 införlivas i överensstämmelse med de krav på tydlighet, precision och klarhet som avses i den rättspraxis som det erinrats om i punkt 77 ovan när det sker genom en sådan nationell bestämmelse som den i 51 § punkt 9 första stycket led 4 AufenthG, i vilken det föreskrivs att en tredjelandsmedborgare som har rätt till ställning som varaktigt bosatt i medlemsstaten i fråga förlorar sin rätt till denna ställning vid bortavaro från denna medlemsstat under en period på sex år.
- 83 Således kan den andra medlemsstaten, på grundval av en nationell bestämmelse som den ovan nämnda varigenom artikel 22.1 b i direktiv 2003/109 införlivas, neka tredjelandsmedborgaren uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i nämnda direktiv, eller avslå en ansökan om förnyelse av ett sådant tillstånd, om medlemsstaten konstaterar att tredjelandsmedborgaren har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten av det skäl som anges i artikel 9.4 andra stycket i samma direktiv.
- 84 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den fjärde frågan i mål C-129/22 besvaras enligt följande. Artikel 9.4 andra stycket och artikel 22.1 b i direktiv 2003/109 ska tolkas så, att den andra medlemsstaten på ett korrekt sätt har införlivat dessa bestämmelser med sin nationella lagstiftning när den genomfört dem i två olika lagbestämmelser och därvid låtit den första bestämmelsen återge det skäl som medför förlust av den rätt till ställning som varaktigt bosatt som avses i artikel 9.4 andra stycket i detta direktiv, och i den andra bestämmelsen föreskrivit att ett uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktivet ska återkallas om den berörda tredjelandsmedborgaren har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i den medlemsstat som beviljat den, utan att denna bestämmelse innehåller någon konkret hänvisning till något av de skäl för förlust av nämnda rätt som avses i artikel 9 i samma direktiv.

Den fjärde frågan i mål C-829/21

- 85 Den hänskjutande domstolen i mål C-829/21 har ställt sin fjärde fråga för att få klarhet i huruvida artikel 15.4 andra stycket i direktiv 2003/109 ska tolkas så, att den medlemsstat där tredjelandsmedborgaren har ansökt om uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i detta direktiv, eller om förnyelse av ett sådant tillstånd, kan avslå ansökan med motiveringen att tredjelandsmedborgaren till sin ansökan inte har bifogat handlingar som styrker att han eller hon har en lämplig bostad, trots att denna medlemsstat inte har genomfört denna bestämmelse.
- 86 Som följer av den praxis från EU-domstolen som erinras om i punkterna 77 och 78 ovan, ankommer det på den hänskjutande domstolen, som är ensam behörig att tolka nationell rätt inom ramen för det förfarande som föreskrivs i artikel 267 FEUF, att kontrollera att denna nationella rätt innehåller en bestämmelse som genomför artikel 15.4 andra stycket i direktiv 2003/109 på ett sådant tillräckligt tydligt, precist och klart sätt att kravet på rättssäkerhet uppfylls. Om det visar sig att så inte är fallet, kan den andra medlemsstaten inte göra gällande denna bestämmelse för att avslå en tredjelandsmedborgares ansökan om uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i detta direktiv eller om förnyelse av ett sådant tillstånd.

- 87 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen i mål C-829/21 själv konstaterat, i sin fjärde fråga, att "Förbundsrepubliken Tyskland inte har använt sig av bemyndigandet enligt artikel 15.4 andra stycket i direktiv 2003/109".
- 88 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den fjärde frågan i mål C-829/21 besvaras enligt följande. Artikel 15.4 andra stycket i direktiv 2003/109 ska tolkas så, att den medlemsstat där tredjelandsmedborgaren har ansökt om uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i detta direktiv, eller om förnyelse av ett sådant tillstånd, inte kan avslå ansökan med motiveringen att tredjelandsmedborgaren till sin ansökan inte har bifogat handlingar som styrker att han eller hon har en lämplig bostad, när denna medlemsstat inte har genomfört denna bestämmelse.

Rättegångskostnader

- 89 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i de nationella målen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på de hänskjutande domstolarna att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

- 1) **Rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/51/EU av den 11 maj 2011, och mer specifikt dess artikel 22.1 b**

ska tolkas på följande sätt:

En medlemsstat får neka att förnya ett uppehållstillstånd som den har beviljat en tredjelandsmedborgare med stöd av bestämmelserna i kapitel III i detta direktiv, i dess ändrade lydelse, om tredjelandsmedborgaren, i enlighet med det skäl som anges i artikel 9.4 andra stycket i direktivet, i dess ändrade lydelse, har varit borta i mer än sex år från den medlemsstat som beviljade honom eller henne ställning som varaktigt bosatt och om sistnämnda medlemsstat har valt att inte utnyttja den möjlighet som föreskrivs i artikel 9.4 tredje stycket i samma direktiv, i dess ändrade lydelse, eftersom tredjelandsmedborgaren då har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i samma medlemsstat, under förutsättning att sexårsfristen har löpt ut senast den dag då ansökan om förnyelse av nämnda tillstånd lämnades in och att tredjelandsmedborgaren dessförinnan har fått möjlighet att lägga fram bevis för eventuella vistelser i medlemsstaten under denna period.

- 2) **Artikel 9.4 andra stycket och artikel 22.1 b i direktiv 2003/109, i dess lydelse enligt direktiv 2011/51,**

ska tolkas på följande sätt:

Den andra medlemsstaten har på ett korrekt sätt införlivat dessa bestämmelser med sin nationella lagstiftning när den genomfört dem i två olika lagbestämmelser och därvid låtit den första bestämmelsen återge det skäl som medför förlust av den rätt till ställning som varaktigt bosatt som avses i artikel 9.4 andra stycket i detta direktiv, i dess ändrade lydelse, och i den andra bestämmelsen föreskrivit att ett

uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i direktivet, i dess ändrade lydelse, ska återkallas om den berörda tredjelandsmedborgaren har förlorat sin rätt till ställning som varaktigt bosatt i den medlemsstat som beviljat den, utan att denna bestämmelse innehåller någon konkret hänvisning till något av de skäl för förlust av nämnda rätt som avses i artikel 9 i samma direktiv, i dess ändrade lydelse.

3) Artikel 15.4 andra stycket i direktiv 2003/109, i dess lydelse enligt direktiv 2011/51,

ska tolkas på följande sätt:

Den medlemsstat där tredjelandsmedborgaren har ansökt om uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i kapitel III i detta direktiv, i dess ändrade lydelse, eller om förnyelse av ett sådant tillstånd, kan inte avslå ansökan med motiveringen att tredjelandsmedborgaren till sin ansökan inte har bifogat handlingar som styrker att han eller hon har en lämplig bostad, när denna medlemsstat inte har genomfört denna bestämmelse.

Underskrifter